

INDEX ORGANICUS

A-Á

Anatómiai Intézet Lásd Királyi Magyar Tudományegyetem Anatómiai Intézete

Államvédelmi Hatóság (ÁVH) 1946 októberében a BRFK Politikai Rendészeti Osztályából önállósították a Magyar Államrendőrség Államvédelmi Osztályát (ÁVO), amelyet 1948 szeptember 10-től a belügyminiszter felügyelete alá helyezték Belügyminisztérium Államvédelmi Hatóság (ÁVH) néven, s vált önálló hatósággá (átvéve a határ-, folyam- és légi közlekedési rendészeti hatósági feladatokat és a KEOKH-ot), 1949. december 31-től függetlenítették a Belügyminisztériumtól miután a honvédelmi minisztérium Katonapolitikai Főcsoportfőnökségének a teendőit is átvette. Ilyen formában 1953-ig működött, amikor a Belügyminisztérium alá visszarendelték, majd 1957-ben felszámolták, a rendvédelmi szervezeteit pedig a Belügyminisztérium alá szervezték. 100 000/1930. () BM.r.

FÖRIZS Sándor: Halottak és hősi halottak a magyar határőrsegeknél 1945-2007. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX. (2019) 58.sz. 29-40.p. HU-ISSN 1216-6774.

Államvédelmi Hatóság Belső Karhatalom az Államvédelmi Hatóság három főrészből állt nevezetesen úgynevezett zöld ÁVÓ = Határőrség, kék ÁVÓ = Karhatalom, piros ÁVÓ = kormányőrség, politikai rendőrség. A népies elnevezés az egyenruha hajtóka színéből fakadt.

FÖRIZS Sándor: Halottak és hősi halottak a magyar határőrsegeknél 1945-2007. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX. (2019) 58.sz. 29-40.p. HU-ISSN 1216-6774.

ÁVH Határőrség (1949-1956) Lásd Határőrség.

B

Belső Karhatalom Lásd Államvédelmi Hatóság Belső Karhatalom.

Belügyminisztérium az 1848. évi első független magyar kormány óta — a GYURCSÁNY, majd BAJNAI kormány kivételével — folyamatosan létező tárca, amely a közigazgatásért, a rendvédelemért és minden olyan ügyért volt felelős, amely nem tartozott más tárcák kompetenciájába. A GYURCSÁNY és a BAJNAI kormány időszakában a belügyminisztériumból a rendvédelem irányítására hivatott szervezeti egységeket az igazságügyi tárcához telepítették és az igazságügyi minisztériumot átkeresztelték igazságügyi- és rendészeti minisztériummá. Az első független felelős magyar kormány belügyminisztere szemerei SZEMERE Bertalan volt, aki e tisztséget 1848. IV. 7.-étől 1848. IX. 12.-éig töltötte be. Az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc belügyminisztériuma a Helytartónácsi Hivatalból, — amelynek hatáskörébe a városrendészet, az egészségügy, az oktatás, az alapítványok, az árvák ügyeivel való foglalkozás stb. tartozott — valamint a országgyűlési ügyekkel foglalkozó Magyar Udvari Kancelláriából fejlődött ki. A belügyi tárca a mindenkori magyar kormányok egyik legfontosabb tárcája volt. A belügyminisztérium épületegyüttese a dualizmus és a két világháború közötti időszakban — a honvédelmi és a pénzügyi tárca épületeivel megegyezően — a Budai Várban álltak. A II. világháború után azonban — amikor a Budai Vár megszűnt Magyarország hatalmi centrumaként működni — mindhárom tárcát a főváros belvárosában helyezték el. A belügyminisztérium a József Attila utca és a Roosevelt-tér által határolt háztömb épületeit kapta meg, amely épületegyüttes egyik épülete korábban bankszékházként működött. A belügyminisztérium szervezete dinamikus fejlődött. Az ügyek csoportja szerinti szervezeti egységekből állt. A polgári magyar állam első belügyminisztériumának 1848-1849-ben elviekben négy gyakorlatilag három osztálya volt. Az úgynevezett országglásztati osztály az országgyűléshez és az országgyűlési választásokhoz kapcsolódó teendőket volt hivatott ellátni. A közigazgatási osztály a közigazgatási egységek, alapítványok, örökösödési ügyek, névváltoztatások a ki-, és bevándorlók ügyeit intézte. A rendőri osztály a közcsend és a belbéke fenntartására volt hivatott. Eredetileg nemzetőrségi osztályt is terveztek, azonban az országgyűlés a testületet a miniszterelnök közvetlen felügyelete alá rendelte, a miniszterelnök pedig a testület irányítására Országos Nemzetőrségi Haditanácsot hozott létre, amely önálló országos szervezet volt és hat osztállyal működött. A szervezeti egységeket permanens módon módosították. A minisztérium élén a belügyminiszternek közvetlenül alárendelt szervezeti egység állt, amelyet különböző korokban különböző módon hívtak (elnökség, kabinet, titkárság stb.). A pártállam kialakítása kapcsán a belügyminisztérium közigazgatás irányítási teendőit áttelepítették a minisztertanácshoz, és a belügyi tárcába koncentrálták a rendvédelmi és állambiztonsági feladatokat. A rendszerváltás után helyreállt a tárca eredeti hatásköre.

FÖRIZS Sándor: Halottak és hősi halottak a magyar határőrsegeknél 1945-2007. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX. (2019) 58.sz. 29-40.p. HU-ISSN 1216-6774.

BM Határőrség (1957-2007) Lásd Határőrség.

Budapesti Államrendőrségi Alkalmazottak Szabad Szakszervezete (BÁASZSZ) 1918. X. 30-án alakult társadalmi szervezet, amely a fővárosi rendőrség tagjainak az érdekképviseletét volt hivatott ellátni az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása utáni időszakban.

ERNYES Mihály: A MROE, a MROSE és a MOR történetéből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 29-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Budapesti Magyar Királyi Állami Rendőrség (1872-1919) Óbuda, Buda és Pest egyesítésével létrehozott Budapest Fővárosi Rendőrséget az 1872/XXXVI.tc.-el a kormány közvetlen felügyelete alá helyezték ideiglenesen, majd véglegesen az 1881/XXI.tc.-el. A kormány a felügyeletet a belügyi tárca által gyakorolta. Az 5 047/1909. (X. 1.) ME.r. a fővárosi rendőrséget is — a többi városi rendőrséghez hasonlóan — beolvasztotta az újonnan létrehozott Magyar Királyi Állami Rendőrségbe. A Magyar Királyi Állami Rendőrség a fővárosi rendőrség egyenruháját és rangrendszerét vette át.

SZIGETVÁRI Oszkár: Fővárosi detektívtestület az államosítások időszakában 1881-1923. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 181-195.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A magyar állami rendőrségek képzése 1872-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 93-106.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ERNYES Mihály: A rendőrség államosítása elleni véleményekből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 15-28.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Budapesti Rendőrszemélyzet Szakszervezete (BRSZ) a budapesti őrszemélyzet számára érdekképviselői szervezetként 1919 januárjában létrehozott rendőr szakszervezet a Magyarországi Rendőralkalmazottak Szakegyesületén (MRSZ) belül.

ERNYES Mihály: A MROE, a MROSE és a MOR történetéből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 29-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

C-Cs

Csendőrségi Alkalmazottak Szabadszervezete (CSASZ) 1918. XI. 6-án Budapesten alakult társadalmi egyesület, melynek célja a testületnek a Nemzeti Tanácshoz csatlakoztatása volt a célja.

ERNYES Mihály: A MROE, a MROSE és a MOR történetéből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 29-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

E-É

Ejtőernyős Elhárító Szolgálat tevékenységét a légtérfigyelő őrsök és a lakosság bejelentései alapján fejtette ki. A különböző rendvédelmi és honvédelmi alakulatok helyi erőiből hozták létre 1941. VI. 27-én lezajlott kassai légitámadás nyomán. Miután a kormány bejelentette, hogy a kassai légitámadás következtében a Szovjetunióval a hadiállapot beállt, a Magyar Királyi Honvédség vezérkari főnöke intézkedett arra vonatkozóan, hogy a hadtest-parancsnokságok kezdjék meg az ejtőernyős elhárítás megszervezését. Az ejtőernyős elhárításban résztvevők felkészítését a járási katonai parancsnokságok valósították meg. Az ilyen szolgálatot teljesítők számára zsákmányolt fegyvereket utaltak ki. Az ejtőernyősök elhárításában támaszkodtak a tűzharcosok és a polgári lövészegyletek, valamint a települési polgárőrök, illetve a cserkészek és a leventék már meglévő szervezeteire. Az ejtőernyős elhárításnak a gerincét azonban a csendőrség alkotta, illetve abban szükség szerint részt vettek a Magyar Királyi Honvédség alakulatai, valamint Magyarország német megszállását követően a Wehrmacht csapatai is.

OLASZ Lajos: A Magyar Királyi Csendőrség részvétele a szovjet ejtőernyős partizánok elleni harcban (1944 szeptember – 1944 november). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 77-128.p. HU-ISSN 1216-6774.

F

Fiumei Magyar Királyi Állami Rendőrség. A fiumei városi rendőrséget az 1916/XXXVII.tc.-kel vonták a kormány irányítása alá. A városban működő rendőrség államrendőrségként az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásáig működött.

PARÁDI József: a magyar állami rendőrségek képzése 1872-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 93-106.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ERNYES Mihály: A rendőrség államosítása elleni véleményekből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 15-28.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Függetlenségi Párt 1874-ben jött létre a ellenzéki pártként. A párt elnöke 1884-es megszűnéséig MOCSÁRY Lajos volt.

ERNYES Mihály: A rendőrség államosítása elleni véleményekből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 15-28.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

H

Határőrség A Magyar Királyi Vámőrség jogutódaként működött. 1938-ban — a Bled-i egyezmény nyomán a fegyverkezési korlátok oldódásával — a Magyar Királyi Honvédségbe integrálták határhadász csapatnemként. Elődszervezetével megegyezően kettős feladata volt. Nyílt teendőit az országhatár őrzése alkotta, rejtett teendőit pedig az államhatár biztosítása képezte egy esetleges fegyveres konfliktus esetén a magyar főerők megérkezéséig. A testület nyílt feladatát 5 734 fővel látta el. A legénységi állomány sorozott (kényszertoborzott) katonákból állt. A testület nyílt szervezete négy lépcsős volt. Az államhatár mentén 155 őrs működött, amelyeket 70 határügyi tiszt irányított. A határügyi tisztek felett 24 osztály állt, az osztályokat pedig az országos parancsnokság felügyelte. A testület nyílt szervezetében szolgálatot teljesítőket csupán kézi lőfegyverekkel látták el az objektumvédelmi sorozatlövő lőfegyverek kivételével. A testület nyílt szervezetében szolgálatot teljesítő személyi állomány számára rendszeresített fegyverzet típusa megegyezett a Magyar Királyi Honvédségben rendszeresített fegyverzet típusával. A testületen belüli függelmi viszonyok katonaiak voltak, a személyi állomány katonai rangot viselt. A magyar haderő jelentős részét (a gyalog ezredek egyharmadát) a testületben rejtették el határbiztosítási teendők ellátása céljából. 1945 után a honvéd határhadász csapatnemből hozták létre a Honvéd Határőrséget, amely továbbra is a honvédség hadrendjébe tartozott. A Honvéd Határőrség irányítását a „ki-kit győz le” időszakban a magyar baloldal magához ragadta és az ország legerősebb katonai erejévé fejlesztette. A Honvéd Határőrség szervezete határhadász őrsőkből századokból, illetve zászlóaljokból állt. A testület vezetését a Határőrség Országos Parancsnoksága látta el. 1949-ben a testületet az Államvédelmi Hatóság kötelékébe integrálták. A köznyelv őket nevezte „zöld ávos”-nak. Az 1956-os forradalom és szabadságharc után a Határőrség — önálló fegyveres szervezatként — BM Határőrség elnevezéssel a belügyi tárca alárendeltségében maradt 2007-ig. 2007-ben a testületet a rendőrségbe integrálták.

SIMON F Nándor: A magyar katonai rendszert és szolgálati igazolványai a megalakulástól az ezredfordulóig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 163-180.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FÖRIZS Sándor: Halottak és hősi halottak a magyar határőrségeknél 1945-2007. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX. (2019) 58.sz. 29-40.p. HU-ISSN 1216-6774.

Honvéd Határőrség (1945-1949) Lásd Határőrség

Honvédelmi Minisztérium A polgári magyar állam első honvédelmi minisztere MÉSZÁROS Lázár volt, aki e tisztséget 1848. IV. 7.-étől 1849. IV. 15.-éig töltötte be. Az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc idején létrejött első független magyar kormány óta létező tárca, amely a haza védelméért felelős minisztériumként a haderőt irányítja, 1867-től Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium elnevezéssel. 1918. X. 31-től, a KÁROLYI-kormány létrejöttétől a tárca elnevezése Hadügyminisztérium, majd 1920. III. 15-től visszaállították a tárca elnevezését Magyar Királyi Honvédelmi Minisztériumra. A katonai állományú személyek a pártállam létrejöttéig függetlenül attól, hogy hol teljesítettek szolgálatot — a testőrségek, a koronaőrök és a képviselőházi őrség kivételével — a honvédelmi tárcához tartoztak. Ebből fakadóan a magyar rendvédelmi testületek közül a Magyar Királyi Csendőrség személyi állományának tagjai személyükben a honvédelmi tárcához tartoztak. Ügyeik intézése céljából a honvédelmi minisztériumban külön osztály működött. A honvédelmi tárca hagyományosan a Budai Várba települt. A pártállam idejében azonban a Margit-híd pesti hídfőjénél létesített új épületegyüttesbe költözött, ahol azóta is működik.

SIMON F Nándor: A magyar katonai rendszert és szolgálati igazolványai a megalakulástól az ezredfordulóig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 163-180.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FÖRIZS Sándor: Halottak és hősi halottak a magyar határőrségeknél 1945-2007. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX. (2019) 58.sz. 29-40.p. HU-ISSN 1216-6774.

Honvédség Lásd Magyar Királyi Honvédség

K

Karhatalom az 1956-os forradalom és szabadságharc leverése nyomán a pártállam által létrehozott önálló fegyveres erő, amely 1972-ig működött. Katonai szervezeti alakulatokból állt. A nagyobb városokban önálló zászlóaljakat, Budapesten ezredet, néhány településen pedig önálló századot államosítottak. A tisztek és a tiszthelyettesek kivételével — akik hivatásos állományhoz tartoztak — a személyi állományt sorozták. A teljes személyi állomány katonai rendfokozatot viselt, a testület belső függelmi viszonyai katonaiak voltak. Közvetlenül a Magyar Szocialista Munkás Párt központi vezetése alá tartozott, amely az irányítást az adminisztratív osztályon keresztül gyakorolta. A karhatalom feladatát zavargások, lázongások felszámolása, elemi csapás esetén annak elhárításában való részvétel alkotta. A karhatalom rendőri jogosultságokkal nem rendelkezett. A rend fenntartása érdekében a nagy létszámú erőkoncentrációt igénylő feladatokban alkalmazták. A puha diktatúra konszolidációja nyomán a testületet 1972-re felszámolták. Utódszervezete a Forradalmi

Rendőr Ezred, melyet később Készenléti Rendőri Ezred elnevezésre változtattak, ezen alakulat a magyar rendőrség kötelékében a karhatalmi feladatok ellátásának a teljesítésére hivatott.

Ebből a pártállami helyzetből a fakadt rendszerváltás utáni magyar állam rendvédelmi terminológiájában a csapaterős rendvédelmi tevékenység kifejezés, mivel a pártállam időszakában az önálló karhatalmi fegyveres erőt többnyire erre a célra használták. A karhatalom önálló fegyveres szervezetkénti létrehozására és működtetésére a szovjet minta nyomán került sor, mivel a karhatalom előszervezetének az úgynevezett „kék ÁVÓ” tekinthető, amely lényegében a karhatalommal harmonizáló feladatrendszerrel rendelkezett az Államvédelmi Hatóság szervezetén belül.

A II. világháborút megelőzően azonban a karhatalom nem szervezetet, hanem tevékenységet jelentett. E tevékenységhez tartozónak tekintettek minden rendvédelmi feladatot, amelynek a teljesítéséhez fizikai kényszerítés, kényszerítő eszközök, esetleg fegyver használata is szükséges volt, vagy szükségessé válhatott. Ebből fakadóan karhatalmi feladatok ellátására általában a rendvédelmi testületek, illetve nagyobb létszám koncentráció esetében a haderő csapatai voltak hivatottak. A második világháborút megelőzően azonban a karhatalmi tevékenység alatt nem csupán a csapatkötelékben végrehajtott tevékenységet értették. Ide tartozónak tartottak minden feladatot a létszámtól függetlenül — például a fogolykísérést is, amelyhez általában egy vagy két főt vettek csupán igénybe — amelynek a végrehajtása során fizikai kényszerítő erő, illetve kényszerítő eszköz, vagy fegyverhasználat alkalmazására is sor kerülhetett.

A karhatalmi feladatokra specializált szakalakulattal sem a magyar rendőrség sem pedig a magyar csendőrség nem rendelkezett a két világháború közötti időszakig. Először a rendőrség kötelékében Budapesten hoztak létre karhatalmi szakalakulatot a fővárosi rendőrség kötelékében 1932-ben karhatalmi századot, melyet 1934-ig zászlóaljá fejlesztettek.

A II. világháború végéig nagyobb létszámot igénylő karhatalmi feladatok ellátására — a jelenlegi terminológia szerint csapaterős tevékenység végzésére — általában a haderő alakulatait kérték fel. A felkérés lehetőségeit és a teljesítés módját — az ország törvényeivel összhangban — jogszabályokban rögzítették. A karhatalmi feladatokra igénybe vehető katonai alakulatok személyi állományát pedig kiképezték a várható karhatalmi teendők szakszerű ellátására is. A II. világháború időszakában a Magyar Királyi Csendőrség kötelékében — a várható partizán-tevékenység kezelhetősége céljából, valamint a háborús tapasztalatok alapján a csapaterős karhatalmi feladatok ellátása érdekében — csendőr zászlóaljakat hoztak létre, amelyek legénységi állománya sorozott volt. Felszerelésük alapvetően megegyezett a honvéd lövész zászlóaljakéval. A csendőrség feloszlata nyomán feladatkörét a Magyar Államrendőrség vette át, így — többek között — a csapaterős karhatalmi tevékenységet is e testületnek kellett megvalósítania. A karhatalmi alakulatokat 1950. I. 1. ével az újonnan létesített ÁVH-ba integrálták.

SIMON F Nándor: A magyar katonai rendészet és szolgálati igazolványai a megalakulástól az ezredfordulóig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 163-180.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Királyi Magyar Tudományegyetem Anatómiai Intézete 1769-ben alapított intézet, mely többszöri névváltoztatással ugyan, de jogfolytonosságát megtartva máig működő intézet, a köznyelvben „Bonctani Intézet”-nek is hívják.

SZIGETVÁRI Oszkár: Fővárosi detektívtestület az államosítások időszakában 1881-1923. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 181-195.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Közalkalmazottak Országos Szövetsége (KOSZ) az I. világháborút követő nehéz gazdasági helyzetben a közalkalmazottak országos érdekvédelmi szervezeteként létrehozott társadalmi egyesület.

ERNYES Mihály: A MROE, a MROSE és a MOR történetéből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 29-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Községi Rendőrtisztviselők Országos Egyesülete (KROE) 1912. V. 3-án Budapestre létrehozott társadalmi szervezet, amely a községi rendőrségek államosítását tűzte ki céljául, azonban a kezdeményezés elhalt.

ERNYES Mihály: A MROE, a MROSE és a MOR történetéből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 29-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

L-Ly

Légoltalom a második világháború alatti magyarországi bombázások hatásának mérséklésére hozták létre a honvédelmi tárca alárendeltségében. A szervezet a második világháború után a pártállam kialakulásának folyamatában a belügyi tárcahoz került, céljává egyre inkább a lakosság és a magyar gazdaság harmadik világháborúra való felkészítése vált. A hetvenes években visszakerült a honvédelmi tárcahoz a 2 041/1974.MT.hat. rögzítette, hogy a honvédelmi miniszter egyben a polgári védelem országos parancsnoka is. A polgári védelmet az 1996. évi XXXVII. törvény a polgári védelemről határozta meg, mely szerint a polgári védelem a honvédelem rendszerében megvalósuló szervezet, feladat- és intézkedési rendszer, amelynek célja a fegyveres összeütközés, a katasztrófa és más veszélyhelyzet esetén a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek biztosítása, valamint az állampolgárok felkészítése azok hatásainak leküzdése és a túlélés feltételeinek megteremtése érdekében.

SIMON F Nándor: A magyar katonai rendszert és szolgálati igazolványai a megalakulástól az ezredfordulóig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 163-180.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Ludovika Akadémia a dualizmus és a két világháború közötti időszakban a Magyar Királyság katonatisztjeinek képzését megalapító felsőoktatási intézmény.

SIMON F Nándor: A magyar katonai rendszert és szolgálati igazolványai a megalakulástól az ezredfordulóig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 163-180.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

M

Magyar Általános Hitelbank Budapesti székhelyű dualizmuskori magyar bank.

SZIGETVÁRI Oszkár: Fővárosi detektívtestület az államosítások időszakában 1881-1923. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 181-195.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Állami Rendőrséget (1919-1931) az 5 047/1919.ME.r. hozta létre 1919.X.1.-én. Az egységes magyar államrendőrség létrehozásának azonban már voltak dualizmuskori előzményei is. A trianoni békediktátum utáni magyar rendőrséget a Magyar Királyság állami- (fővárosi rendőrség és határrendőrség) és a városi rendőrségeinek az összevonásával hozták létre, a belügyi tárca közvetlen irányítása alá helyezve. Hatósági területe a városokra és a határállomásokra terjedt ki. Feladatát működési területén a közbiztonság védelme alkotta bünygi, közrendvédelmi és igazgatásrendészeti teendők ellátása által. A trianoni békediktátum utáni Magyar Királyságban a Magyar Királyi Állami Rendőrség létszáma (12 000 fő) megegyezett az első világháború előtti városi rendőrségek létszámával (12 000 fő). A testületet 1931-ben — szervezeti módosításokkal egybekötve — átkeresztelték Magyar Királyi Rendőrségre. A Magyar Királyi Rendőrség 1945-ig működött, amikor helyébe a Magyar Államrendőrséget hozták létre, a Magyar Királyi Rendőrségben működő határszéli rendőri kirendeltségek helyett pedig határrendőrséget állítottak fel, amely 1945 és 1949 között működött. A Magyar Államrendőrségre ruházták a feloszlatott Magyar Királyi Csendőrség hatáskörét és működési területét 1945-ben, ezzel a magyar rendvédelmi testületek között monopolhelyetbe került. A Magyar Államrendőrséget később egyszerűen rendőrségnek nevezték. 1949-ben pedig a belügyi tárca irányítása alatt álló Magyar Határrendőrséget — a Honvéd Határőrséghez hasonlóan — az Államvédelmi Hatóság kötelékébe integrálták. Ezzel Magyarországon egyetlen rendőri szervezet működött a rendőrség.

PARÁDI József: a magyar állami rendőrségek képzése 1872-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 93-106.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ERNYES Mihály: A rendőrség államosítása elleni véleményekből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 15-28.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Csendőrség (1881-1945) katonailag szervezett közbiztonsági őrtestület, melynek belső függelmi viszonyai katonaiak voltak, a személyi állomány katonai rendfokozatot viselt. A testületet az 1876-ban a közös hadseregtől a Magyar Királyi Honvédséghez áthelyezett erdélyi csendőr kerületből fejlesztették ki. Mivel a csendőrök személyükben katonának minősültek, így a honvédelmi tárca felügyelete alatt álltak. A szervezet azonban — mint rendvédelmi testület — a belügyi tárca kompetenciájába tartozott. A testület hatásköre, a városok kivételével, az ország egész területére kiterjedt. Kiváló hatásfokkal ténykedett. Működési területén olyan kitűnő közbiztonsági állapotot hozott létre, majd tartott fenn, amelyet a megszüntetése óta még nem sikerült elérni. Diszlokációját a decentralizáltság, metodikáját a megelőzés jellemezte. Személyi állományának mintegy 90 %-a közterületi szolgálatot látott el valamilyen formában. A testület jogszolgáltatási és kötelezettségei nem voltak kiterjedtebbek a társ rendvédelmi testületeknél. A személyi állományának ellátmánya — néhány jelentéktelen specifikumtól eltekintve — megegyezett a közigazgatás, illetve a társ rendvédelmi testületek munkatársainak ellátmányával. Az 1945. és 1949. között zajló „ki-kit győz le” politikai csatározások részeként szüntették meg a testületet. Ebből fakadóan a szervezet társadalmi megítélése a harmadik évezred elején is differenciált. A testületnek önálló hatósági jogköre nem volt. A testületet két ízben hozták létre (1881-ben és 1919-ben) illetve két ízben szüntették meg (1919-ben és 1945-ben). Felállításának mindkét esetben rendvédelmi szakmai okai, megszüntetésének pedig deklaráltan politikai okai voltak.

SIMON F Nándor: A magyar katonai rendszert és szolgálati igazolványai a megalakulástól az ezredfordulóig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 163-180.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a

„100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: A Magyar Királyi Csendőrség részvétele a szovjet ejtőernyős partizánok elleni harcban (1944 szeptember – 1944 november). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 77-128.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: A magyar állami rendőrségek képzése 1872-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 93-106.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ERNYES Mihály: A rendőrség államosítása elleni véleményekből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 15-28.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Határrendőrség az 1903/VIII.tc. alapján 1906. I. 15.-től 1918-ig a dualizmus összeomlásáig működött a központi államhatalom közvetlen alárendeltségében. Tevékenységének döntő hányadát a Magyar Királyság útlevelekkel teles határszakaszain fejtette ki. Szervezetének és személyi állományának döntő többsége ezeken a határszakaszokon volt megtalálható. A testület — néhány száz fős — mérsékelt személyi állománnyal működött, önálló rangrendszerrel és egyenruhával rendelkezett. A határőrizet klasszikus hármas feladatrendszeréből elsősorban a határforgalom ellenőrzését és a határrend betartását valósította meg. A zöldhatár őrzését pedig a határszéli csendőrséggel közösen végezte. A testület a magyar határőrizet koordináló szerepét is betöltötte, szükség esetén a határőrizeti teendők ellátására bevonhatta a határmenti vármegyék és városok területén működő rendőrségek személyi állományát is. A kivételes hatalom időszakában a Magyar Királyi Határrendőrség különleges feladatokat kapott az Osztrák-Magyar Monarchia haderejével való együttműködés tekintetében, amelyet a katonai határőrizeti utasításban konkretizáltak. A magyarországi rendőrségek államosításával a határrendőrség maradványait a Magyar Királyi Állami Rendőrségbe integrálták.

PARÁDI József: a magyar állami rendőrségek képzése 1872-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 93-106.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ERNYES Mihály: A rendőrség államosítása elleni véleményekből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 15-28.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Honvédség (1848-1849 és 1867-1945) a véderő azon része, amely 1867 és 1918 között az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságában állomásozó és a magyar kormánynak is alárendelt könnyűfegyverzetű egységekből állt, valamint a sorozott személyi állománya a Magyar Szent Korona alá tartozó területen élő lakosság közül került ki. A Magyar Királyi Honvédség magasabb egység parancsnokságokkal nem rendelkezett, a közös hadsereg magasabb egység parancsnokságainak az alárendeltségébe tartozott. A Magyar Királyi Honvédségben a vezényleti nyelv a magyar volt. Az egyenruha nemzeti díszítő elemeket hordozott. A Magyar Királyi Honvédségben az uralkodói elhatározások a honvédelmi miniszter ellenjegyzésével hatályosulhattak. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása nyomán a Magyar Királyi Honvédség a trianon utáni Magyar Királyság haderejévé vált, azonban a magyar haderőt 1919. VI. 9-től HORTHY Miklós altengernagy hadügyminiszter felhívása nyomán Magyar Nemzeti Hadsereg névvel illették, amelyet 1920. IV. 1-től Magyar Királyi Nemzeti Hadseregre változtattak, majd 1922-ben visszatértek a Magyar Királyi Honvédség elnevezésre. A két világháború közötti Magyar Királyság hadereje már rendelkezett magasabb egységparancsnokságokkal és a fegyverkezési egyenjogúságot kimondó 1938. évi bled-i egyezmény nyomán lehetőség nyílt a magyar védőerőnek a kor színvonalán álló technikai eszközökkel való ellátására is. A honvéd illetve honvédség kifejezés az 1848-1849-es szabadságharc időszakából ered. A Magyar Királyi Honvédség a polgári magyar állam véderő szervezete volt. Magyarország szovjet megszállását követően mivel a királyság államformájáról a köztársaság államformájára tért át Magyarország, ezért az ország haderejének elnevezése honvédségre változott. A kiépülő pártállamban a magyar haderő elnevezését Magyar Néphadseregre változtatták, amely elnevezés a rendszerváltozás után a magyar hagyományokra visszanyúlva Magyar Honvédségre változott.

SIMON F Nándor: A magyar katonai rendészet és szolgálati igazolványai a megalakulástól az ezredfordulóig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 163-180.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: A Magyar Királyi Csendőrség részvétele a szovjet ejtőernyős partizánok elleni harcban (1944 szeptember – 1944 november). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 77-128.p. HU-ISSN 1216-6774.

FÓRIZS Sándor: Halottak és hősi halottak a magyar határőrségeknél 1945-2007. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX. (2019) 58.sz. 29-40.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Pénzügyőrség (1867-1945-) a pénzügyminiszter felügyelete és irányítása alatt tevékenykedő testület, amely feladatait fegyveresen látta el azzal a céllal, hogy az ország pénzügyi és gazdasági rendjét védelmezze, a legfontosabb feladatai közé tartozott a csempészet és a pénzügyi törvények és szabályok áthágásának megakadályozása. Működési területe lefedte az ország teljes területét. Legkisebb szervezeti egysége a pénzügyőr szakasz volt. Több szakaszt irányított egy pénzügyőr biztosi kerület. Egy vármegyében pedig több pénzügyőr biztosi kerület működött. A pénzügyőrséget vármegyénként a pénzügyi tárca komplex középszintű irányító szervei, a pénzügyigazgatóságok irányították. E mellett a testület vezetése céljából a pénzügyi tárcán belül is működött egy pénzügyőrségi osztály. A Pénzügyminisztérium alá tartozó Magyar Királyi Pénzügyőrség 1945-től Magyar Pénzügyőrség néven működött, feladata a pénzügyőri és vámügyi hatósági feladatok ellátása volt, e szervből 1953-ban kivált a vámügyeket ellátó Vámőrség, majd ismét összevonva 1963-ban felállították az Országos Pénzügy- és Vámőrséget, 1966-tól Vám- és Pénzügyőrség néven működött 2010-ig, amikor a Vám- és Pénzügyőrséget egyesítették az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatallal. Az új szervezet elnevezése Nemzeti Adó- és Vámhivatal.

PARÁDI József: a magyar állami rendőrségek képzése 1872-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 93-106.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Rendőrség 1932-1945-ig működött. A Magyar Királyi Állami Rendőrség elnevezését — szervezetmódosításokkal egybekötve — a 6 500/1931. (XI. 30.) ME.-el Magyar Királyi Rendőrségre változtatták. 1931-ben megszüntették a 7 kerületi főkapitányságot, amelyek alárendeltségébe a városi kapitányságok tartoztak. A kerületi főkapitányságok helyett a budapesti- és a vidéki-főkapitányságot hozták létre. A Budapesti Rendőr-főkapitányság alárendeltségébe az akkor még kis Budapest kerületi rendőrségei és az agglomerációba tartozó frekventált települések rendőrségei tartoztak. A vidéki főkapitányság alá pedig a városi rendőrségek (1942-ben 89) és a határszéli rendőr kirendeltségek (1942-ben 13), valamint a kárpátaljai működési területtel rendelkező Határvidéki Rendőrség (1942-ben kapitányság Ungváron, kirendeltségek Aknaszlatina, Fenyvesvölgy, Huszt, Körösmező, Ökörmező, Szolyva, Volóc), továbbá az 1939-ben létrehozott révkapitányságok (1942-ben 7 révkapitányság) tartoztak. A korábbi vidéki főkapitányságokkal megegyező működési területű és székhelyű körzeti szemlélő központokat alakítottak ki 1931-ben az új vidéki főkapitányság alárendeltségében. A Magyar Királyi Rendőrség mindkét főkapitánysága a belügyi tárca közvetlen felügyelete és irányítása alatt állt. Ekkor szüntették meg az országos főkapitányságot is, amely az országos főkapitány frankhamisításban játszott szerepéből fakadóan sohasem került kiépítésre. A testületet 1945-ben a II. világháború magyarországi harcai nyomán számolták fel, helyére a Magyar Államrendőrség elnevezésű rendőri szervet állították föl. Ebben az új testületben az irányítást több lépcsőben a KMP vette át.

PARÁDI József: a magyar állami rendőrségek képzése 1872-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 93-106.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Rendőrség Nyugdíjpótló és Segélyező Egyesülete Lásd Országos Rendőri Betegsegélyező Alap (ORBA)

Magyar Kommunista Párt (MKP) 1918 őszén megalakult baloldali marxista-leninista párt, amely 1919 és 1944-1945 között illegálisan tevékenykedett, 1948-1949-től azonban „egyeduralkodóként” irányította az országot. 1918-1919 Kommunisták Magyarországi Pártja, 1919 Magyarországi Szocialista Párt, 1919-1943 Kommunisták Magyarországi Pártja, 1943-1944 Békepárt, 1944-1945 Kommunisták Magyarországi Pártja, Magyar Kommunista Párt, 1945-1948 Magyar Kommunista Pártja, 1948-1956 Magyar Dolgozók Pártja, a magyar pártállam pártja. A Magyar Kommunista Párt (MKP) és a Magyar Szociáldemokrata Párt (MSZDP) egyesülésével jött létre az 1945 és 1949 közötti — úgynevezett kikit győző időszak — politikai eseményeinek következményeként 1948. VI. 12.-én. A KMP a „szalámi taktika” néven elhíresült politikájával fokozatosan számolta fel ellenfeleit, a folyamat végén pedig már a szövetségeseit is. A politikai csatározásokban gyengébbnek bizonyult MSZDP maradványait olvasztotta magába az MKP az új párt az MDP létrehozásával. 1956-1989 Magyar Szocialista Munkáspárt néven működött.

OLASZ Lajos: A Magyar Királyi Csendőrség részvétele a szovjet ejtőernyős partizánok elleni harcban (1944 szeptember – 1944 november). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 77-128.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Nemzeti Levéltár Lásd Magyar Országos Levéltár

Magyar Néphadsereg Lásd Magyar Királyi Honvédség

Magyar Országos Levéltár (2012-től Magyar Nemzeti Levéltár) A magyar állam központi szervezetének működésével kapcsolatos irattárának archiválást megvalósító intézmény, amely már a XII. századtól királyi archívumként működött. A Magyar Királyság három részre szakadását, illetve Buda és Esztergom török megszállását követően a levéltár anyagait részben a megszállók szerezték meg vagy pusztították el, részben pedig szétszórtan maradtak fenn az ország több részén.

A török megszállók kiűzését követően a magyar rendek 1723-ban (1723/XLV.tc.) törvényt hoztak a Magyar Királyság fontos iratainak, levéltári őrzéséről, kezeléséről. Ekkor került a levéltár a Magyar Királyság akkor fővárosába Pozsonyba. 1784-ben az intézmény Budára költözött. 1784-ben minisztertanács rendeleti úton új Magyar Királyi Államlevéltárat hozott létre amelyben egyesítették a volt kormányhatóságok, a magyar és az erdélyi kancelláriai főkormányzói levéltárakat.

A levéltár Budai Várnegyedben lévő épületének építése 1913-ban kezdődött és az I. világháború után fejeződött be. A szervezetnek jelenleg is az épület a székháza, bár ott már csak az 1945 előtti anyagokat őrzik.

A szocializmus időszakában keletkezett iratok külön kezelésének acéljából, a Szovjetunió-beli levéltári szisztéma mintájára a 1960-as, 1970-es években a megyei levéltárak a megyei, a budapesti archívum pedig a fővárosi tanács intézményévé vált, valamint a Magyar Szocialista Munkáspárt is létrehozta saját iratainak az archívumát. Ennek nyomán hozták létre 1970. VI. 1-én az Új Magyar Központi Levéltárat. A rendszerváltást követő országgyűlés 1991. XII. 12-én törvényben (1991/LXXXIII.tv.) egyesítette újra a szétdarabolt intézményt. 1912. X. 1-vel az Országos Levéltár és a megyei levéltárak egyesítésével jött létre a Magyar Nemzeti Levéltár.

FÖRIZS Sándor: Halottak és hősi halottak a magyar határőrségeknél 1945-2007. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX. (2019) 58.sz. 29-40.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Országos Rendőrszövetség (MOR) A dualizmus időszakában működő 1919. I. 19-én alapított országos társadalmi szervezet, amely a rendőrtisztviselők érdekvédelmét tűzte ki céljává.

ERNYES Mihály: A MROE, a MROSE és a MOR történetéből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 29-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyarországi Közalkalmazottak Szövetsége (MKSZ) az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásakor a magyarországi közalkalmazottak érdekvédelmi szervezete lett létrejött társadalmi egyesület.

ERNYES Mihály: A MROE, a MROSE és a MOR történetéből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 29-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyarországi Rendőralkalmazottak Szakegyesülete (MRSZ) 1919 januárjában rendőri szakszervezetként alakult társadalmi egyesület.

ERNYES Mihály: A MROE, a MROSE és a MOR történetéből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 29-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Egyesülete (MROE) A dualizmus időszakában működő 1907. II. 18-án alapított országos társadalmi szervezet. Az egyesület kezdeményezte a magyarországi rendőrségek államosítását, melynek érdekében tagjai elméleti munkát is kifejtettek. A miniszterelnökhöz is eljuttatott indítványuk nyomán az országgyűlés a témát napirendre tűzte és külön osztályt állított fel a belügyminisztériumban annak jogszabályi előkészítésére. Az előkészítő osztály által létrehozott első javaslattal azonban az országgyűlés többsége nem értett egyet, így azt átdolgozásra visszaküldte. Az első világháború kitörése pedig megátolta, hogy a háború alatt érdemben foglalkozzanak a témával. A javaslat képezte az alapját a magyarországi rendőrségek államosítását megvalósító 5 047/1919.ME.rendeletnek.

ERNYES Mihály: A MROE, a MROSE és a MOR történetéből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 29-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ERNYES Mihály: A rendőrség államosítása elleni véleményekből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 15-28.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Segélyező Egyesülete (MROSE) A dualizmus időszakában működő 1907 decemberében alapított országos társadalmi szervezet, amely a tagság segélyezését tűzte ki céljává.

ERNYES Mihály: A MROE, a MROSE és a MOR történetéből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 29-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyarországi Rendőr- és Védőkutyá Egyesület (MRVE) 1913-ban MESZLÉNYI Pál és PETERDY Kálmán által alapított országos társadalmi szervezet, amely a munkakutyák tenyésztésének és képzésének segítségét tűzte ki céljává.

ERNYES Mihály: A MROE, a MROSE és a MOR történetéből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 29-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyarországi Vidéki Rendőri Alkalmazottak Országos Szabad Szervezete (MVRAOSZSZ) A dualizmus időszakában működő 1918. XII. 15-én Budapesten alapított társadalmi szervezet, amely a rendőrök életkörülményeinek a javítása érdekében jött létre.

ERNYES Mihály: A MROE, a MROSE és a MOR történetéből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 29-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

N-Ny

NATO North Atlantic Treaty Organization (Észak Atlanti Szerződés Szervezete)

SIMON F Nándor: A magyar katonai rendészet és szolgálati igazolványai a megalakulástól az ezredfordulóig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 163-180.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) a Vám- és Pénzügyőrség és az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal egyesítésével 2010-ben létrejött szervezet.

ERNYES Mihály: A rendőrség államosítása elleni véleményekből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 15-28.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészet-tudományi Kar Lásd Rendőrtiszti Főiskola

O-Ö

Országos Rendőri Betegsegélyező Alap (ORBA) a testület különböző állománycsoportjaiba tartozók hoztak létre kezdetben betegsegélyező alapokat, melyet később egyesítettek. A két háború között a testületi betegsegélyező alapokat egységes állami irányítás alá vonták a Magyar Királyi Rendőrség Nyugdíjpótló és Segélyező Egyesülete tárgyában kibocsátott 171 043/1938-as BM. rendelettel. A betegsegélyező alapok nem csupán a rendvédelmi testületek személyi állománya tagjainak az orvosi ellátása költségeinek a fedezésére voltak hivatottak, hanem kiterjedt a családfelelősségre is. Emellett az alapok egyszerű segítséget is nyújtottak a rendkívüli eseményekhez kapcsolódó kiadásokhoz, mint születés, haláleset, nősülés stb.

SZIGETVÁRI Oszkár: Fővárosi detektívtestület az államosítások időszakában 1881-1923. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 181-195.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

P

Partizánmozgalom Ukrán Törzse (PUT) a Szovjet Hadseregben a Partizánmozgalom Központi Törzsének több törzsét hozták létre, ilyen volt a Kijevben létrehozott PUT is. A törzsek irányításával a megszállt területeken partizán akciókat hajtottak végre.

OLASZ Lajos: A Magyar Királyi Csendőrség részvétele a szovjet ejtőernyős partizánok elleni harcban (1944 szeptember – 1944 november). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 77-128.p. HU-ISSN 1216-6774.

Polgári védelem Lásd Légoltalom

Polgárőrség a XVIII. századtól fogva a városokban hoztak létre polgárőrségeket a háború időszakára. A polgárőrségek tagjai a tehetősebb városi polgárok közül kerülhettek ki. A polgárőrségek számos helyen a helyi lövegletből fejlődtek ki. Háború esetén a helyi rend fenntartásában, a fontosabb közigazgatási hatóságok hivatalainak és a közlekedési hálózatnak az őrzésében is részt vettek. 1808-tól az országgyűlés arra kötelezte a szabad királyi városokat, hogy háború időszakára polgárőrségeket hozzanak létre. 1811-ben a Magyar Királyságban 35 800 polgárőrt számoltak össze. Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc időszakában a Nemzetőrség városi szervezetei többnyire a polgárőr szervezetekből jöttek létre. 1914 őszén a belügyminiszter rendelettel hozta létre a polgárőrséget. Feladatát a lakosság élet- és vagyonvédelme alkotta. A polgárőrség tagjai 18. életévüket betöltött, fedhetetlen erkölcsű, azon magyar állampolgárságú férfiak lehettek, akik már részesültek katonai kiképzésben. A polgárőrök is behívhatók voltak katonai szolgálatra. A polgárőrök parancsnokaikat választhatták, amelyet az önkormányzat hagyott jóvá. Tevékenységüket a rendőrhatalom utasítása szerint kellett ellátni, önálló hatáskörrel nem rendelkezett a polgárőrség. A polgárőröknek fegyverhasználati joguk volt ugyan, de ha nem rendvédelmi, vagy honvédelmi testület tagjának a társaságában láttak el szolgálatot fegyverüket csak önvédelemre használhatták. Egyenruhájuk nem volt. Szolgálatban bal karjukon „polgári őr” feliratú nemzeti színű szalagot viseltek. Az I. világháború alatt becslült létszámuk 61 000 fő körüli lehetett. A polgárőrök nem élethivatásuként üzték polgárőri teendőiket. A vesztes háborút követő ösztönzés forradalom és a magyarországi tanácsköztársaság után a magyar kormány megkísérelte a polgárőrséget karhatalmi szervezatként újjászervezni, melynek során mintegy 50 000 fős létszám jött létre. A trianoni békediktátum aláírása nyomán azonban a polgárőrség léte indokolatlanná vált. 1945 után az Ideiglenes Nem-

zeti Kormány a 13/1945. rendeletével ismét létrehozta a polgárőrséget, a szervezet azonban a „ki-kit győz le” időszakban elhalt, mivel a magyar rendvédelem szovjet típusú átalakítási folyamatába az ilyen jellegű szervezetek nem illeszkedtek. A rendszerváltás után alakult újjá a polgárőrség először 1991-ben Önvédelmi Szervezetek Országos Szövetsége néven, majd ugyanezen évben megváltoztatta nevét Országos Polgárőr Szövetségre. Az Országos Polgárőr Szövetség fegyverhasználati joggal és önálló intézkedési jogosultsággal nem rendelkezik, tagjai ugyanolyan jogkörrel bírnak mint minden magyar állampolgár. A szövetség tagszervezetei szinte valamennyi magyar településen jelen vannak. A bűnmegelőzés és bűnfelderítés terén kifejtett tevékenységük eredményes ellátása érdekében rendszeres állami támogatásban részesülnek, munkájukat az önkormányzatok is segítik. Az Országos Polgárőr Szövetség tagjai egyenruhával nem rendelkeznek. Mivel a polgárőrség a rendszerváltáskor — a polgári magyar állam hagyományaitól eltérően — nem külön jogszabály alapján jött létre, hanem a társadalmi szervezetekről szóló törvény szabta keretek között, ezért az országban többféle polgárőrség működik szintén társadalmi szervezetként. Egyik polgárőrség sem rendelkezik a magyar állampolgárok számára biztosított hatáskörnél nagyobb intézkedési jogkörrel.

SZIGETVÁRI Oszkár: Fővárosi detektívtestület az államosítások időszakában 1881-1923. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 181-195.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

R

Rendőralkalmazottak Szakegyesülete (RASZ) a Magyarországi Rendőralkalmazottak Szakegyesületén (MRSZ) belül a fogalmazói és a kezelői kar számára 1919 januárjában létesített rendőr szakszervezet volt.

ERNYES Mihály: A MROE, a MROSE és a MOR történetéből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 29-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Rendőri Világszövetség (RV) 1923 augusztusában Nürnbergben megalakult szervezet, melynek célja a rendőri szakterületen az eszperantó nyelv népszerűsítése volt.

ERNYES Mihály: A MROE, a MROSE és a MOR történetéből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 29-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Rendőrtisztai Főiskola 1959-ben hozták létre a Rendőrtisztai Akadémiát, amely felsőfokú szakképzés jelleggel működött. Jogutódja volt a Rendőrtisztai Főiskola, melyet az MSZMP KB 1969. XI. 28.-ai határozata alapján 1970-ben hozták létre. A Rendőrtisztai Főiskola a magyar felsőoktatás részét képezte, képzési ideje három év volt, itt valósították meg a rendőrség, a határőrség, a pénzügyőrség és a büntetés-végrehajtás tisztai karának a képzését. A rendszerváltásig, illetve a kormányosság önálló szervezetként történő működéséig külön szakokon folyt a kormányőr és az állambiztonsági tisztképzés. 2011-ben a Rendőrtisztai Főiskola önállósága megszűnt. Az újonnan létrehozott Nemzeti Közszerződési Egyetem egyik karává vált Rendészettudományi Kar néven a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar és a Közigazgatástudományi Kar mellett.

PARÁDI József: a magyar állami rendőrségek képzése 1872-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 93-106.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Rókus Kórház Lásd Szent Rókus Kórház

S-Sz

Szent Rókus Kórház (Eredeti nevén Pesti Polgári Köz-Ispótlay [Pestanus Calamitosorum Domicilium]) 1798-ban a nyitotta meg kapuit mint az első magyar szegények számára felállított közkórház.

SZIGETVÁRI Oszkár: Fővárosi detektívtestület az államosítások időszakában 1881-1923. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 181-195.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szociáldemokrata Párt (SZDP) A dualizmus időszakában létrehozott párt, amelynek ideológiai alapját a szociáldemokrácia képezte. A szociáldemokrácia eszmevilága német minta alapján osztrák közvetítéssel érkezett Magyarországra. A magyarországi kapitalista viszonyok megerősödésével, a munkásosztály kialakulása nyomán jött létre. Az első világháború végéig parlamenten kívüli pártként működött. A két világháború között parlamenti párttá vált. A Tanácsköztársaságban betöltött szerepe miatt azonban csak az úgynevezett BETHLEN-PEYER paktum nyomán válhatott parlamenti párttá, a polgári demokrácia részévé. A második világháború után a Kommunisták Magyarországi Pártjával lépett szövetségre, amelynek a vége az lett, hogy — a „szalámi taktika” keretében — a Szociáldemokrata Pártot felszámolták, maradványait pedig egyesítették az újonnan létrehozott Magyar Dolgozók Pártjával.

ERNYES Mihály: A MROE, a MROSE és a MOR történetéből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 29-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szovjet Hadsereg A Szovjetunió haderejét Vörös Hadsereg elnevezéssel hozták létre 1918-ban, majd 1946. február 25.-étől a haderő elnevezése Szovjet Hadsereg a Szovjetunió felbomlásáig. A hadsereg felállítását 1917. november 7.-én határozta el a Szovjetek 2. Összoroszországi Kongresszusa. A Népbiztosok Tanácsa 1918. január 28.-án hozott határozatot a Vörös Hadsereg alapítása tárgyában. 1918. február 22.-én Vlagyimir Iljics LENIN kiáltványban fordult Oroszország proletárjaihoz, amelyben fegyverbe szólította őket az oroszországi új rend védelmére. A kiáltvány nyomán létrejött mozgósítás napját, február 23.-át tekintették a Vörös Hadsereg születésnapjának. A Vörös Hadsereg politikai vezetését a Szovjetunió Kommunista Pártjának Központi Bizottsága látta el. A Szovjetunió hadserege szárazföldi, légi és haditengerészeti haderőből állt. Kezdetben a Vörös hadseregben társparancsnoki rendszert alkalmaztak azonban 1942. október 9.-én bevezették az egyszemélyi parancsnoki rendszert, a komisszárok a parancsnok politikai helyettesévé váltak.

OLASZ Lajos: A Magyar Királyi Csendőrség részvétele a szovjet ejtőernyős partizánok elleni harcban (1944 szeptember – 1944 november). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 77-128.p. HU-ISSN 1216-6774.

U-Ú

1. Ukrán Front Haditanácsának Partizán Törzse A szovjet haderő frontparancsnokságainak haditanácsai mellett partizán törzsek működtek, amelyek a várható hadműveleti területeken a partizántevékenységet szervezték.

OLASZ Lajos: A Magyar Királyi Csendőrség részvétele a szovjet ejtőernyős partizánok elleni harcban (1944 szeptember – 1944 november). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 77-128.p. HU-ISSN 1216-6774.

4. Ukrán Front Haditanácsának Partizán Törzse A szovjet haderő frontparancsnokságainak haditanácsai mellett partizán törzsek működtek, amelyek a várható hadműveleti területeken a partizántevékenységet szervezték.

OLASZ Lajos: A Magyar Királyi Csendőrség részvétele a szovjet ejtőernyős partizánok elleni harcban (1944 szeptember – 1944 november). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 77-128.p. HU-ISSN 1216-6774.

4. Ukrán Front Haditanácsának Partizán Törzse A szovjet haderő frontparancsnokságainak haditanácsai mellett partizán törzsek működtek, amelyek a várható hadműveleti területeken a partizántevékenységet szervezték.

OLASZ Lajos: A Magyar Királyi Csendőrség részvétele a szovjet ejtőernyős partizánok elleni harcban (1944 szeptember – 1944 november). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 77-128.p. HU-ISSN 1216-6774.

V-W

Wermacht (véderő) 1935-1945 között a III. (német) Birodalom szárazföldi haderőnének hivatalos megnevezése.

OLASZ Lajos: A Magyar Királyi Csendőrség részvétele a szovjet ejtőernyős partizánok elleni harcban (1944 szeptember – 1944 november). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 77-128.p. HU-ISSN 1216-6774.

Vörös Hadsereg Lásd Szovjet Hadsereg

Vörös Őrség a magyarországi tanácsköztársaság időszakában a rend védelmére életre hívott fegyveres szervezet, amely egyúttal a Vörös Hadsereg kiegészítő részeként is működött. Terroralakulatai antihumánus cselekedeteket követtek el. 1919.VIII.3.-án a PEIDL-kormány szüntette meg a 6/1919.BM.rendelettel.

SZIGETVÁRI Oszkár: Fővárosi detektívtestület az államosítások időszakában 1881-1923. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 181-195.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ERNYES Mihály: A MROE, a MROSE és a MOR történetéből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 29-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ERNYES Mihály: A rendőrség államosítása elleni véleményekből. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIX.évf. (2019) 58.sz. 15-28.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2019. szeptember 26-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „100 éve államosították a magyar rendőrségeket.” című XXXIV. rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.